

**بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
۳۸. بخش هوافضا – غیردفاعی**

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

دوره یازدهم – سال دوم

شماره چاپ:

تاریخ چاپ:

شماره ثبت: ۷۱۵

کد موضوعی: ۳۱۰

شماره مسلسل: ۱۷۹۸۶

دی‌ماه ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۷۹۸۶

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۳۸. بخش هوافضا - غیردفاعی

نام دفتر: انرژی، صنعت و معدن (گروه توسعه فناوری و تجاری‌سازی)

مدیر مطالعه: سهیلا خردمندنیا

تهیه و تدوین: علی اعظمی

اظهار نظر کننده: _____

ناظر علمی: محمدحسن معادی رودسری

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. هوافضا

۲. بودجه ۱۴۰۱

۳. لایحه بودجه

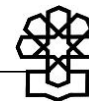
تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۰/۱۸

به نام خدا

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۲.....	فصل اول - نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱.....
۲.....	۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی.....
۵.....	۲. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوایی.....
۷.....	۳. سایر اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا.....
۸.....	فصل دوم - درآمدهای پیش‌بینی شده از فعالیت‌های بخش هوافضا.....
۸.....	۱. درآمدهای پیش‌بینی شده دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا.....
۱۱.....	۲. نمای کلی درآمدهای پیش‌بینی شده در بخش هوافضا.....
۱۲.....	فصل سوم - بودجه شرکت‌های دولتی حوزه هوافضا - بخش غیردفاعی.....
۱۴.....	جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادها.....
۱۶.....	پیوست.....
۲۳.....	منابع و مأخذ.....

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور ۳۸. بخش هوافضا - غیردفاعی

چکیده

مهم‌ترین نهادهای سیاستگذار و اجرایی کشور در بخش هوافضای غیردفاعی عمدتاً وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشند. مجموع اعتبارات برنامه‌ای حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حدود ۴۳،۴۸۸ میلیارد ریال است که این رقم در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در حدود ۸۷۷ درصد رشد داشته است. به‌نظر می‌رسد دلیل اصلی آن عزم جدی دولت سیزدهم جهت شتاب‌بخشی به روند توسعه صنعت فضایی کشور است و اعتبارات این حوزه عمدتاً از محل جمع‌آوری برخی ردیف‌های اعتبار برنامه‌ای متفرقه ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به‌دست آمده است. مجموع اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۲،۹۳۶ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته حدود ۱۲ درصد کاهش دارد.

به‌طور کلی مجموع اعتبارات بخش هوافضای غیردفاعی کل کشور مندرج در پیوست‌های ۱ و تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با رقم ۴۶،۵۵۱ میلیارد ریال، حدود ۰/۳۴ درصد از کل بودجه عمومی دولت در سال ۱۴۰۱ را به‌خود اختصاص داده است.

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا رقم ۶،۲۷۱ میلیارد ریال پیش‌بینی شده است. این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۱۵۳ درصد افزایش داشته است. در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ تعداد چهار بنگاه دولتی در بخش هوافضا ذکر شده که ذیل وزارت راه و شهرسازی هستند. مجموع ۵۰ درصد سود ویژه‌ای که این شرکت‌ها به دولت می‌پردازند، رقم ۳،۱۶۱ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که به‌دلیل سودده شدن شرکت فرودگاه‌ها و نوابری هوای ایران رشد قابل توجهی داشته است.

با توجه به لایحه بودجه ۱۴۰۱ به‌نظر می‌رسد رویکرد متفاوتی در قبال صنعت فضایی کشور به‌وجود آمده است. افزایش حدود هشت برابری کل اعتبارات فضایی غیردفاعی کشور در این لایحه و عمدتاً ناشی از ردیف «برنامه توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاپایه و با ارزش‌افزوده» ذیل وزارت ارتباطات و سازمان فضایی ایران، نقطه عطفی در حمایت از بخش فضایی کشور در سال‌های اخیر به‌شمار می‌رود. همچنین با احتساب ردیف متفرقه‌ای به نام «توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مندرج در قانون بودجه ۱۴۰۰ که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با اعتبارات برنامه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی ایران جمع‌آوری شده، رشد بیش از سه برابر را در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ شاهد هستیم.

در حوزه هوایی نیز به نظر می‌رسد ایجاد و توسعه فرودگاه‌های غیر سودآور در شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران سیاست مناسبی در خصوص توسعه فرودگاه‌های کشور نباشد. این در حالی است که این شرکت ردیف‌های اعتباری احداث، تکمیل، مشارکت و بهسازی فرودگاه‌های محروم را دریافت کرده و بهتر است ردیف برنامه‌ای یاد شده صرف افزایش کیفیت خدمات فرودگاهی شود.

علاوه بر این، سهم مانده اعتبار تملک دارایی فرودگاه امام خمینی (ره) به احتساب لایحه بودجه ۱۴۰۱ حدود ۸۲ درصد است که رقم قابل توجه و نگران‌کننده‌ای است. این مهم با توجه به اهمیت این فرودگاه و برنامه‌ریزی جهت تبدیل شدن به هاب منطقه در آینده نیازمند توجه و بازنگری ویژه است.

مقدمه

به طور کلی بخش هوافضای کشور، شامل همه نهادها و عواملی است که به نحوی در امر شناسایی و بهره‌برداری از هوافضا جهت کاربردهایی نظیر فعالیت‌های رسانه‌ای و مخابراتی، تصویربرداری و حمل‌ونقل مشارکت دارند. فعالیت‌های بخش یادشده حوزه‌های آموزش و پژوهش، اکتساب و توسعه فناوری، فعالیت‌های صنعتی و ارائه خدمات را در برمی‌گیرد. به دلیل سرعت بالای تحولات فناورانه و کم بودن فاصله تحقیقات تا پیاده‌سازی صنعتی، می‌توان بخش هوافضا را کاملاً دانش‌بنیان دانست.

مهم‌ترین نهادهای سیاستگذار و اجرایی کشور در بخش هوافضای غیردفاعی عمدتاً وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم تحقیقات و فناوری هستند. در این تحقیق اعتبارات حوزه فضایی در بخش غیردفاعی با تمرکز بر وزارتخانه‌های ارتباطات و فناوری اطلاعات، علوم، تحقیقات و فناوری و دستگاه‌های زیرمجموعه و همچنین در حوزه هوایی ذیل وزارت راه و شهرسازی هستند.

در گزارش حاضر در فصل اول به بررسی اعتبارات برنامه‌ای و سایر اعتبارات مرتبط در بخش هوافضا پرداخته و پس از آن کل اعتبارات بخش هوافضا و درصد آن از اعتبارات بودجه عمومی کشور محاسبه می‌شود. در فصل دوم، درآمدهای پیش‌بینی شده دستگاه‌های بخش هوافضا مورد بررسی قرار می‌گیرد. در فصل سوم بودجه شرکت‌های دولتی بخش هوافضا تحلیل شده و این گزارش با جمع‌بندی و ارائه پیشنهادهایی در خصوص بودجه بخش هوافضا در سال ۱۴۰۱ به پایان می‌رسد.

فصل اول - نمای کلی اعتبارات بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

۱. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی

کل اعتبارات حوزه فضایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۴۳،۴۸۸ میلیارد ریال است که از این رقم ۴،۶۱۹ میلیارد ریال مجموع اعتبارات هزینه‌ای و ۳۸،۸۶۹ میلیارد ریال مجموع اعتبارات تملک

دارایی سرمایه‌ای است. در جدول ۱ سرجمع اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مقایسه شده است.

جدول ۱. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه فضایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۰

(میلیون ریال)

و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ - بخش غیردفاعی

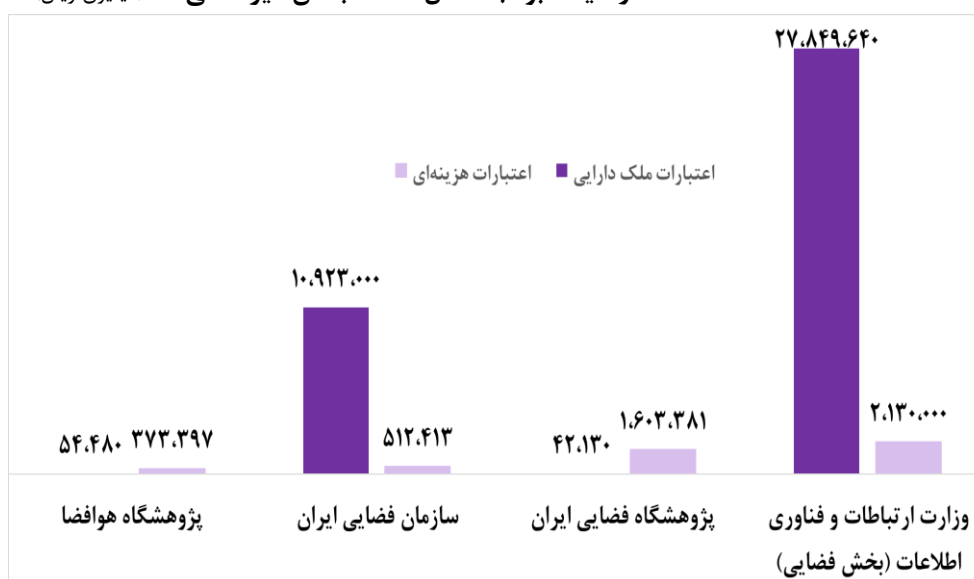
شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۴۰۰			لایحه سال ۱۴۰۱		
		هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۴۰۰	هزینه‌ای	تملك دارایی	جمع ۱۴۰۱
۱-۱۴۹۰۰۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)	۲,۰۹۷,۴۶۶	۰	۲,۰۹۷,۴۶۶	۲,۱۳۰,۰۰۰	۲۷,۸۴۹,۶۴۰	
۲-۱۴۹۰۰۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱,۱۲۳,۰۵۶	۴۰,۰۰۰	۱,۱۶۳,۰۰۴	۱,۶۰۳,۳۸۱	۴۲,۱۳۰	
۶-۱۴۹۰۰۰	سازمان فضایی ایران	۳۹۳,۸۵۷	۴۰۰,۹۰۹	۷۹۴,۷۶۶	۵۱۲,۴۱۳	۱۰,۹۲۳,۰۰۰	
۱-۱۱۳۵۰۶	پژوهشگاه هوافضا	۳۳۵,۲۳۴	۶۰,۰۰۰	۳۹۵,۲۳۴	۳۷۳,۳۹۷	۵۴,۴۸۰	
جمع کل		۳,۹۴۹,۶۱۳	۵۰۰,۹۰۹	۴,۴۵۰,۵۲۲	۴,۶۱۹,۱۹۱	۳۸,۸۶۹,۲۵۰	

مأخذ: پیوست‌های ۱ و اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

در اعتبارات برنامه‌های لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ ردیف‌های اعتبارات برنامه‌های حوزه فضایی ذیل اعتبارات برنامه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. در نمودار ۱ اعتبارات هزینه‌ای، تملك دارایی و مجموع دستگاه‌های فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با یکدیگر مقایسه شده است.

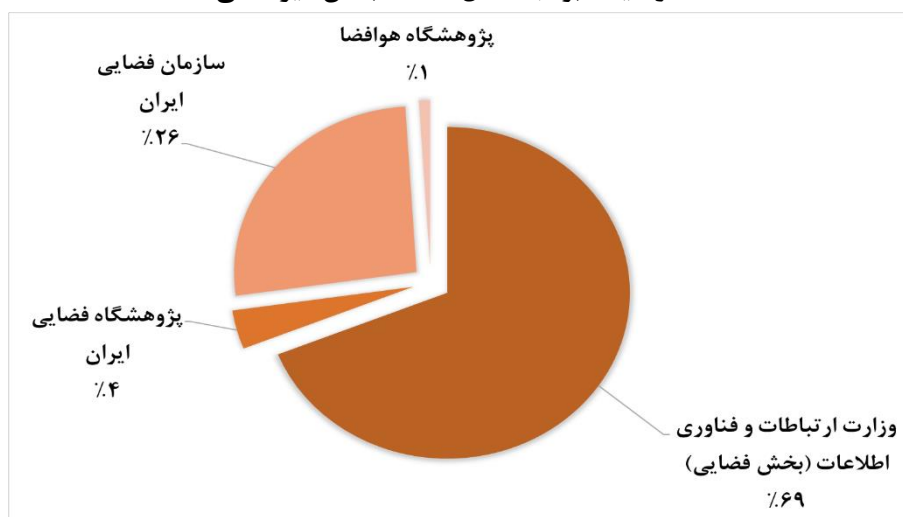
نمودار ۱. مقایسه اعتبارات هزینه‌ای، تملك دارایی و مجموع هر یک از دستگاه‌های فضایی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ - بخش غیردفاعی (میلیون ریال)

همچنین نمودار ۲ سهم هریک از دستگاه‌های حوزه فضایی از بودجه عمومی حوزه فضایی کشور را نشان می‌دهد.

نمودار ۲. مقایسه اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های فضایی
در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ - بخش غیردفاعی

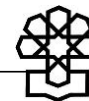

چنانکه مشاهده می‌شود وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سپس سازمان فضایی ایران بیشترین سهم را از اعتبارات این بخش دارند. این مقادیر به دلیل وجود ردیف «برنامه توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاییه و با ارزش افزوده» با مجموع ۴۱،۴۰۸ میلیارد ریال و مندرج در ماده واحده است که بین این دو دستگاه تقسیم شده است.

با توجه به جدول ۱ اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های بخش فضایی در موارد ذیل قابل توجه است:

- مجموع اعتبارات سازمان فضایی ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کشور بالغ بر رقم ۱۱،۴۳۵ میلیارد ریال است که در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۱۳۳۹ درصد افزایش داشته است. به نظر می‌رسد بخشی از رقم مذکور از محل حذف ردیف اعتبار برنامه‌های متفرقه «توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به شماره طبقه‌بندی ۹۱-۷۳۰۰۰۰ با اعتبار هزینه‌ای ۴۲۰ میلیارد ریال و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۵،۶۰۰ میلیارد ریال و مجموع ۶،۰۲۰ میلیارد ریال و ملاحظه در ردیف اعتبارات برنامه‌های وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی ایران قرار گرفته باشد. گفتنی است که ردیف متفرقه مذکور در بررسی لوایح بودجه سال‌های اخیر به دلیل عدم شفافیت و ایجاد اختلال به طور مستقیم در محاسبات وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات لحاظ نمی‌شد و به صورت یک ردیف جداگانه با مجموع اعتبارات بخش فضایی و هوافضا تجمیع و گزارش می‌شد.

- با توجه به اینکه در سال‌های اخیر خرید و بهره‌برداری دو ماهواره مخابراتی و سنجش از راه دور جزو

اهداف کمی سازمان فضایی بوده، موضوع تأمین ماهواره مخابراتی تاکنون به دلایلی نظیر نوسانات ارزی و تحریم‌های بانکی محقق نشده است. مرکز پژوهش‌ها در سال‌های گذشته این پیشنهاد را مطرح می‌کرد که با موافقت سازمان برنامه و بودجه و وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، سهم حوزه فضایی از مبلغ ردیف متفرقه برنامه کسر و به ردیف‌های اعتبارات ذیل سازمان فضایی ایران اضافه شود و این مهم در سال جاری محقق گردید. علاوه بر آن افزایش سهم بخش فضایی کشور خصوصاً به واسطه برگزاری جلسه شورای عالی فضایی در دولت سیزدهم، گام مثبتی جهت شتاب‌بخشی به فعالیت‌های بخش فضایی کشور تلقی می‌شود.

- ردیف تملک دارایی سرمایه‌ای فعالیت «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات و تعمیرات اساسی» در قوانین بودجه سال‌های گذشته برای سازمان فضایی و پژوهشگاه فضایی ایران و پژوهشگاه هوافضا به صورت مجزا در نظر گرفته می‌شد، اما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ این ردیف به ذیل وزارتخانه‌های ذی‌ربط انتقال یافته است. بنابراین اگرچه بخشی از این ردیف‌ها ممکن است از طرف وزارتخانه به هریک از دستگاه‌های مذکور تعلق یابد، اما به دلیل ابهام، اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای در این گزارش در بررسی اعتبارات این حوزه لحاظ نشده است. جزئیات ردیف‌های برنامه‌ای و فعالیت‌های آنها و همچنین عملکرد دستگاه‌ها در پیوست این گزارش آمده است.

۲. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوایی

کل اعتبارات حوزه هوایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۲،۹۳۶ میلیارد ریال است که از این مقدار رقم ۱،۷۵۹ میلیارد ریال آن مجموع اعتبارات هزینه‌ای و ۱،۲۲۹ میلیارد ریال آن مجموع اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای است. همچنین مجموع اعتبارات حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۱۲ درصد کاهش داشته است. در جدول ۲ سرجمع اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های مرتبط با حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مقایسه شده است.

جدول ۲. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

(میلیون ریال)

و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ - بخش غیردفاعی

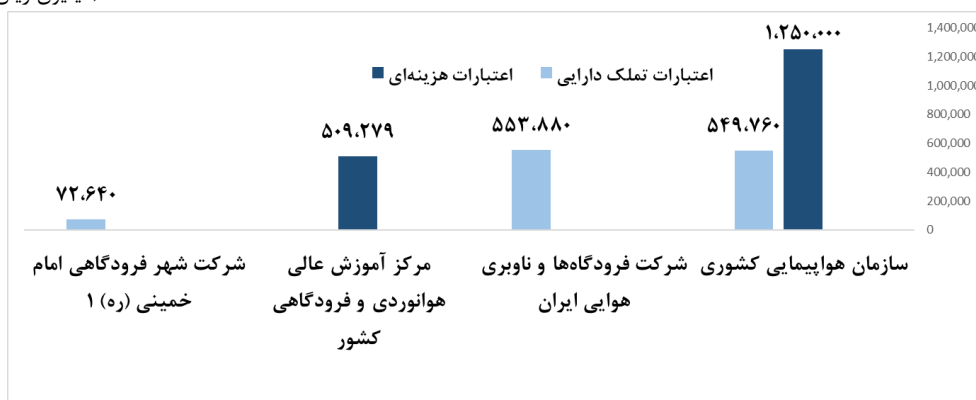
شماره دستگاه اجرایی	شماره برنامه	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۴۰۰			لایحه سال ۱۴۰۱			
			هزینه‌ای	تملک دارایی	جمع ۱۴۰۰	هزینه‌ای	تملک دارایی	جمع ۱۴۰۱	
۱۵۳۰۰۰	۸	سازمان هواپیمایی کشوری	۹۸۰،۰۰۰	۲۷۷،۰۰۰	۱،۲۵۷،۰۰۰	۱،۲۵۰،۰۰۰	۵۴۹،۷۶۰	۱،۷۹۹،۷۶۰	۴۳
۲۸۰۵۲۰		شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	.	۱،۲۳۰،۰۰۰	۱،۲۳۰،۰۰۰	.	۵۵۳،۸۸۰	۵۵۳،۸۸۰	-۵۵
۱۵۳۰۰۰	۹	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۳۵۵،۰۰۰	۴۵۰،۰۰۰	۸۰۵،۰۰۰	۵۰۹،۲۷۹	.	۵۰۹،۲۷۹	-۳۷
۱۵۳۰۰۰	۱۶	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱	.	۵۰،۰۰۰	۵۰،۰۰۰	.	۷۲،۶۴۰	۷۲،۶۴۰	۴۵
جمع کل			۱،۳۳۵،۰۰۰	۲،۰۰۷،۰۰۰	۳،۳۴۲،۰۱۴	۱،۷۵۹،۲۷۹	۱،۱۷۶،۲۸۰	۲،۹۳۵،۵۵۹	-۱۲

مأخذ: پیوست‌های ۱ و اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

گفتنی است جزئیات ردیف‌های برنامه‌ای و فعالیت‌های حوزه هوایی در جدول ۲ پیوست گزارش حاضر آمده است. در نمودار ۳ اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی و مجموع دستگاه‌های حوزه هوایی و هوانوردی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با یکدیگر مقایسه شده است.

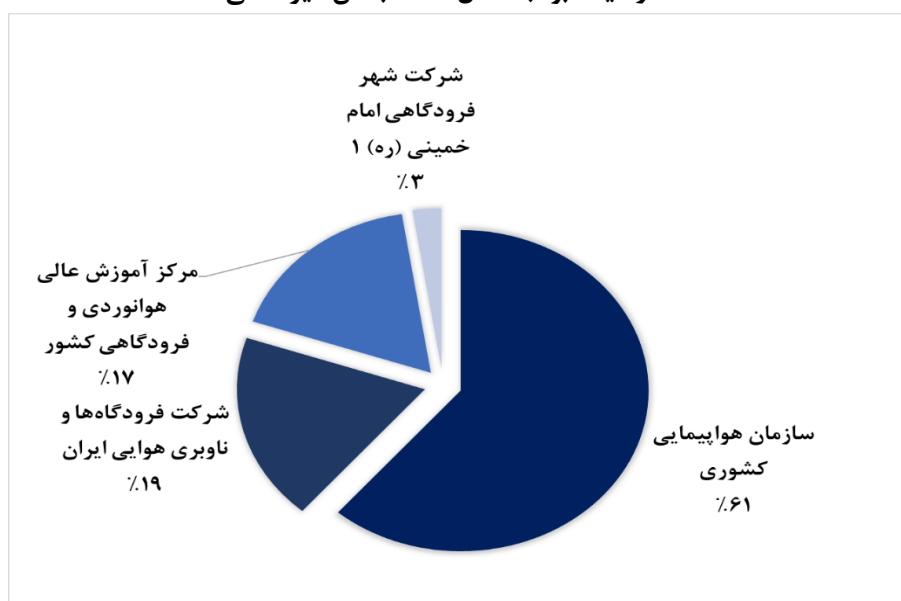
نمودار ۳. مقایسه اعتبارات هزینه‌ای، تملک دارایی و مجموع دستگاه‌های هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱-بخش غیردفاعی

(میلیون ریال)

همچنین نمودار ۴ سهم هریک از دستگاه‌های حوزه هوایی از کل بودجه بخش هوایی را نشان می‌دهد.

نمودار ۴. مقایسه درصد اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱-بخش غیردفاعی

همان‌طور که مشاهده می‌شود بیشترین سهم از حوزه هوایی به سازمان هواپیمایی کشوری تعلق دارد. با توجه به جدول ۲، اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های بخش هوایی و هوانوردی در موارد ذیل قابل توجه است:

- مجموع اعتبارات سازمان هواپیمایی کشوری در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۱،۸۰۰ میلیارد ریال است که این رقم نسبت به سال گذشته در حدود ۴۳ درصد افزایش داشته است. نظر به جزء «۲» ماده (۵۳) تکالیف مرتبط با سازمان هواپیمایی کشوری در قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه، اعتبارات سازمان هواپیمایی کشوری (هزینه‌ای و سرمایه‌ای) از محل درآمدهای اختصاصی، کمک‌ها و سایر درآمدهایی که براساس تعرفه مصوب شورای عالی هواپیمایی با رعایت مواد (۳۸) و (۳۹) قانون محاسبات عمومی کشور وصول شود، تأمین می‌گردد. اما علی‌رغم ملاحظه در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور، به دلیل عدم تصویب اساسنامه، هدف قانونگذار به‌طور کامل محقق نشده است.

- از مجموع سهم اعتبارات هزینه‌ای مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کشور مبلغ ۲۵۹ میلیارد ریال اعتبارات هزینه‌ای عمومی و ۷۰ میلیارد ریال اعتبارات هزینه‌ای اختصاصی است.

- همچنین در جدول ۲۰ موضوع طرح‌های مطالعاتی و اجرایی موضوع ردیف شماره ۱۰-۵۵۰۰۰۰ پیوست اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ برآورد اعتبارات ردیف‌های متفرقه مواردی درخصوص مطالعات، بهسازی، توسعه یا تکمیل تعدادی از فرودگاه‌های استانی مطرح شده است که اعتبار طرح‌های مندرج در این جدول متناسب با وضعیت پیشرفت فیزیکی و کسب مجوزهای قانونی لازم بین استان‌ها توزیع و پس از مبادله توافقنامه با دستگاه اجرایی ذی‌ربط هزینه می‌شود.

۳. سایر اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا

در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ ردیف فعالیت «احداث دانشکده هوافضا» ذیل دانشگاه صنعتی شریف با اعتبار ۶۰ میلیارد ریال ملاحظه شده که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ به رقم ۱۲۷ میلیارد ریال رسیده است.

در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ ردیف متفرقه برنامه «توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی» به شماره طبقه‌بندی ۹۱-۷۳۰۰۰۰ با اعتبار هزینه‌ای ۴۲۰ میلیارد ریال و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۵،۶۰۰ میلیارد ریال و مجموع ۶،۰۲۰ میلیارد ریال بوده که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حذف شده است. در جدول ۳ اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های فضایی و هوافضا با ملاحظه ردیف متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نمایش داده شده است.

جدول ۳. اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های فضایی و هوافضا با ملاحظه ردیف متفرقه وزارت ارتباطات

و فناوری اطلاعات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۱			قانون سال ۱۴۰۰			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت
	جمع ۱۴۰۱	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۴۰۰	تملك دارایی	هزینه‌ای	
-	.	.	.	۶,۰۲۰,۰۰۰	۵,۶۰۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی (متفرقه)
۸۷۷	۴۳,۴۸۸,۴۴۱	۳۸,۸۶۹,۲۵۰	۴,۶۱۹,۱۹۱	۴,۴۵۰,۵۲۲	۵۰۰,۹۰۹	۳,۹۴۹,۶۱۳	اعتبارات بخش فضایی (جدول ۱)
۳۱۵	۴۳,۴۸۸,۴۴۱	۳۸,۸۶۹,۲۵۰	۴,۶۱۹,۱۹۱	۱۰,۴۷۰,۵۲۲	۶,۱۰۰,۹۰۹	۴,۳۶۹,۶۱۳	جمع کل بخش فضایی

مأخذ: پیوست‌های ۱ و اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

فصل دوم - درآمدهای پیش‌بینی شده از فعالیت‌های بخش هوافضا

در این فصل سعی شده است وضعیت درآمدهای بخش هوافضا از بودجه عمومی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کشور مورد بررسی قرار گیرد. بر این اساس در بخش اول درآمدهای دستگاه‌های مرتبط شامل پژوهشگاه‌ها، شرکت‌ها و سازمان‌های تابعه و در بخش دوم، نمایی از کل درآمدهای پیش‌بینی شده از مجموع فعالیت‌های بخش هوافضای کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱. درآمدهای پیش‌بینی شده دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا

مجموع درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۶,۲۷۴ میلیارد ریال است که از این مقدار ۳,۴۶۴ میلیارد ریال متعلق به درآمدهای عمومی و ۲,۸۱۰ میلیارد ریال متعلق به درآمدهای اختصاصی است. در جدول ۴ سرجمع درآمد دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ مقایسه شده است.

جدول ۴. درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ و قانون بودجه سال ۱۴۰۱ - بخش غیردفاعی (میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۱			قانون سال ۱۴۰۰			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره طبقه‌بندی
	جمع ۱۴۰۱	اختصاصی	عمومی	جمع ۱۴۰۰	اختصاصی	عمومی		
	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۰	۸۰۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۰	پژوهشگاه فضایی ایران	۱۱۳۵۸۶
	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	سازمان فضایی ایران	۱۴۹۲۰۰
	۱۴۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۰	پژوهشگاه هوافضا	۱۱۳۵۰۶
۲۳	۱,۴۴۰,۰۰۰	۱,۱۴۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱,۱۶۹,۹۴۶	۹۲۰,۰۰۰	۱,۱۶۹,۹۴۶	مجموع درآمدهای حوزه فضایی	
	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۰	۱,۲۵۰,۰۰۰	۱,۲۵۰,۰۰۰	۰	سازمان هواپیمایی کشوری	۱۴۸۵۰۰
	۷۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۰	۵۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۰	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۱۴۸۵۰۴
	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران	۲۸۰۵۲۰
	۱۶۱,۰۳۷	۰	۱۶۱,۰۳۷	۰	۰	۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱	۲۹۵۴۶۰
۲۷۰	۴,۸۳۱,۰۳۷	۱,۶۷۰,۰۰۰	۳,۱۶۱,۰۳۷	۱,۳۰۵,۰۰۰	۱,۳۰۵,۰۰۰	۰	مجموع درآمدهای بخش هوایی	
۱۵۳	۶,۲۷۱,۰۳۷	۲,۸۱۰,۰۰۰	۳,۴۶۱,۰۳۷	۲,۴۷۷,۷۴۲	۲,۲۲۵,۰۰۰	۲,۴۷۷,۷۴۲	جمع کل	

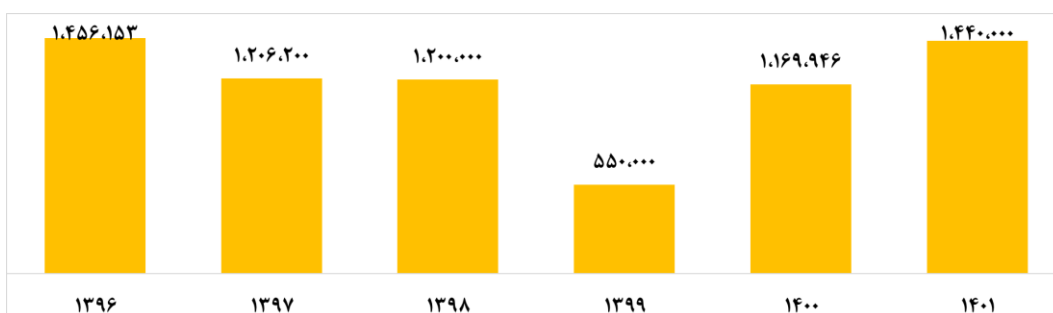
مأخذ: پیوست ۲ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون سال ۱۴۰۰.

شایان ذکر است که جزئیات درآمد دستگاه‌های هوافضایی در جدول ۳ پیوست همین گزارش ذکر شده است. با توجه به جدول ۴ موارد ذیل قابل توجه است:

• حوزه فضایی

مجموع درآمدهای حوزه فضایی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۱،۴۴۰ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ حدود ۲۳ درصد افزایش داشته است. در نمودار ۵ مجموع درآمدهای دولت از محل فعالیت‌های حوزه فضایی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۶ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نمایش داده شده است.

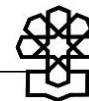
نمودار ۵. درآمد حاصل از فعالیت‌های مرتبط با حوزه فضایی در قوانین بودجه سال‌های برنامه ششم توسعه (میلیون ریال)

• حوزه هوایی

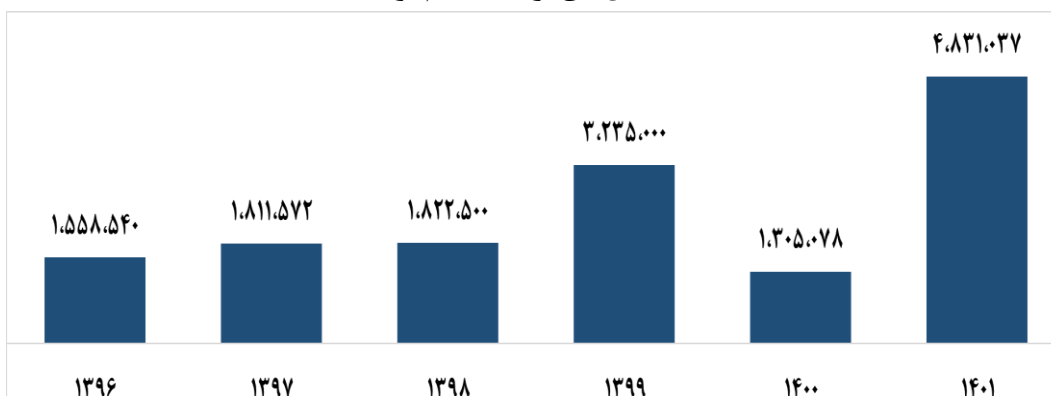
مجموع درآمدهای حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بالغ بر ۴،۸۳۱ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ رشد ۲۷۰ درصدی داشته است. مهم‌ترین دلیل این افزایش، ملاحظه ردیف درآمدی شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران با مجموع ۳،۰۰۰ میلیارد ریال است. شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ ردیف درآمدی آن صفر پیش‌بینی شده بود. از جمله عوامل مهم کاهش درآمدهای شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران در لایحه بودجه ۱۴۰۰ کاهش ۶۴ درصدی درآمدهای پروازهای عبوری بر فراز آسمان ایران در سال ۱۳۹۹ نسبت به سال ۱۳۹۸ بوده که به‌نظر می‌رسد مهم‌ترین دلیل آن شیوع پاندمی کرونا بوده است.

در نمودار ۶ مجموع درآمدهای دولت از محل فعالیت‌های حوزه هوایی در قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۹۶ و لایحه بودجه ۱۴۰۱ نمایش داده شده است.

نمودار ۶. درآمد حاصل از فعالیت‌های مرتبط با حوزه هوایی در قوانین بودجه

سال‌های برنامه ششم توسعه (میلیون ریال)

۲. نمای کلی درآمدهای پیش‌بینی‌شده در بخش هوافضا

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱، درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا بیش از ۶,۲۷۱ میلیارد ریال پیش‌بینی شده که این رقم نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۰ رشد ۱۵۳ درصدی داشته است. در نمودار ۷ مجموع کل درآمدهای پیش‌بینی شده در بخش هوافضای کشور در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۶-۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نمایش داده شده است.

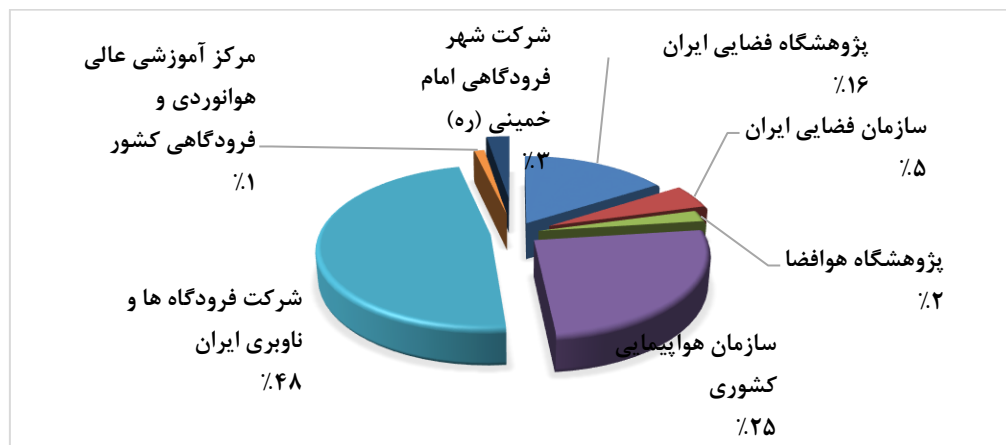
نمودار ۷. درآمد کل حاصل از فعالیت‌های مرتبط با بخش هوافضا در قوانین

بودجه سال‌های برنامه ششم توسعه (میلیون ریال)

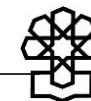
در نمودار ۸ سهم هریک از دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا از کل درآمدها نشان داده شده است.

نمودار ۸. سهم هریک از دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا از محل کل درآمدها در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

فصل سوم - بودجه شرکت‌های دولتی حوزه هوافضا - بخش غیردفاعی

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ تعداد چهار شرکت دولتی در بخش هوافضا ذکر شده‌اند که ذیل وزارت راه و شهرسازی می‌باشند. در جدول ۵ وضعیت کلی و اطلاعات مقایسه‌ای و تطبیقی از عملکرد مالی شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ نمایش داده شده است. با توجه به جدول ۵ می‌توان گفت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ کاهش چشمگیر سود شرکت‌های دولتی هوایی به دلیل سر به سر شدن شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران، پیش‌بینی شده بود، در حالی که شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران در سال‌های اخیر سودده بوده است. میزان ۵۰ درصد سود خالص این شرکت در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ بالغ بر ۷۶۲ میلیارد ریال بوده که این رقم در سال ۱۳۹۹ با رشد ۱۶۲ درصدی به رقم ۲،۰۰۰ میلیارد ریال رسیده است. گفتنی است یکی از مهم‌ترین دلایل این رشد افزایش درآمد حاصل از پروازهای عبوری بر فراز ایران بوده است. از جمله عوامل مهم کاهش درآمدهای شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران در قانون بودجه ۱۴۰۰ کاهش ۶۴ درصدی درآمدهای پروازهای عبوری بر فراز آسمان ایران در سال ۱۳۹۹ نسبت به ماه‌های مشابه در سال ۱۳۹۸ بوده که به نظر می‌رسد مهم‌ترین دلیل آن شیوع پاندمی کرونا بوده است. اما در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با عبور نسبی از بحران کرونا، سود شرکت‌های دولتی هوایی به دلیل سودده شدن شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوای ایران رشد ۵۵ درصدی در هفت ماه اول سال ۱۴۰۰ نسبت به سال ۱۳۹۹ داشته است و از رقم ۲،۷۴۲ میلیون ریال در قانون بودجه ۱۴۰۰ به رقم ۳،۱۶۴،۴۲۱ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رسیده است. این رقم نسبت به سال ۱۴۰۰ به رقم ۳،۱۶۱ میلیارد ریال رسیده و نسبت به قانون بودجه ۱۳۹۹ که در شرایط مشابهی با لایحه بودجه ۱۴۰۱ قرار داشت، رشد ۵۶ درصدی داشته است.

جدول ۵. عملکرد شرکت‌های دولتی فعال در بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ - بخش غیردفاعی

(میلیون ریال)

ردیف	شماره طبقه‌بندی	نام شرکت	حساب‌های جاری بودجه سال ۱۴۰۰			حساب‌های جاری بودجه سال ۱۴۰۱		
			درآمد	هزینه	۵۰ درصد سود ویژه	درآمد	هزینه	۵۰ درصد سود ویژه
۱	۲۸۰۵۲۰	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	۳۶,۵۰۰,۰۰۰	۳۶,۵۰۰,۰۰۰	۰	۵۱,۰۰۰,۰۰۰	۴۵,۰۰۰,۰۰۰	۳,۰۰۰,۰۰۰
۲	۲۸۱۰۰۰	شرکت هواپیمایی جمهوری اسلامی ایران	۴۶,۴۲۳,۹۵۴	۵۶,۴۲۳,۹۵۴	ز	۴۵,۹۱۸,۳۶۲	۶۱,۹۱۸,۳۶۲	ز
۳	۲۹۵۸۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری	۱,۳۵۰,۰۰۰	۱,۳۵۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰
۴	۲۹۵۴۶۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره)	۷,۷۵۹,۵۷۵	۷,۷۵۹,۵۷۵	۰	۹,۹۶۱,۳۷۴	۹,۶۳۹,۳۰۰	۱۶۱,۰۳۷
جمع کل			۹۲,۰۳۳,۵۲۹	۱۰۲,۰۳۳,۵۲۹	۰	۱۰۶,۸۷۹,۷۳۶	۱۱۶,۵۵۷,۶۶۲	۳,۱۶۱,۰۳۷

مأخذ: پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

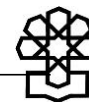
جمع‌بندی، نتیجه‌گیری و پیشنهادات

در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ بودجه بخش هوافضا شامل حوزه‌های هوایی و فضایی می‌شود که این تقسیم‌بندی با توجه به ماهیت فراسازمانی دستگاه و سازمان‌های هوافضایی کشور صورت گرفته است. بخش غیردفاعی در این گزارش شامل وزارتخانه‌های راه و شهرسازی، وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و علوم، تحقیقات و فناوری می‌باشند. به‌طور کلی مجموع اعتبارات برنامه‌ای بخش هوافضای کشور در بخش غیردفاعی رشد ۵۹۶ درصدی داشته و از مجموع رقم حدود ۷،۸۵۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به رقم حدود ۴۶،۵۵۱ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رسیده است و حدود ۰/۳۴ درصد از مجموع اعتبارات عمومی کل کشور را به‌خود اختصاص داده است. مجموع درآمدهای بخش هوافضای کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رشد ۱۵۳ درصدی داشته و از مجموع رقم حدود ۲،۴۷۵ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به رقم حدود ۶،۲۷۱ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رسیده است. همچنین در بررسی بودجه شرکت‌های بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ مشخص شد که مجموع ۵۰ درصد سود ویژه این شرکت‌ها بالغ بر ۳،۱۶۱ میلیارد ریال است که رشد قابل توجهی داشته است. در حوزه هوایی، سهم اعتبارات برنامه‌ای در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ افت ۱۲ درصدی داشته و از رقم حدود ۳،۳۴۲ میلیارد ریال در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ به حدود ۲،۹۳۵ میلیارد ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رسیده است.

با عنایت به قوانین بالادستی، تأمین و ساخت ماهواره‌های سنجشی و مخابراتی که جزو اهداف کمی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی بوده است، ولی تاکنون به دلایلی نظیر عدم تمایل دولت به شتاب‌بخشی حوزه فضایی، جاگذاری نامناسب ردیف متفرقه برنامه «توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی» با کد دستگاهی (۹۱-۷۳۰۰۰۰) در ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات، عدم تخصیص بودجه مکفی، نوسانات ارزی و تحریم‌های بانکی محقق نشده است.

مهم‌ترین نکات در بررسی لایحه بودجه ۱۴۰۱ در حوزه هوافضای غیردفاعی عبارتند از:

♦ به‌نظر می‌رسد با توجه به لایحه بودجه ۱۴۰۱ رویکرد متفاوتی در قبال صنعت فضایی کشور به‌وجود آمده است. افزایش حدود هشت برابری کل اعتبارات فضایی غیردفاعی کشور در این لایحه که عمدتاً ناشی از ردیف «برنامه توسعه فناوری‌ها و خدمات فضاپایه و با ارزش‌افزوده» ذیل وزارت ارتباطات و سازمان فضایی ایران با مجموع حدود ۴۱،۴۰۸ میلیارد ریال است، نقطه عطفی در حمایت از بخش فضایی کشور در سال‌های اخیر به‌شمار می‌رود. ردیف متفرقه‌ای به نام «توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات مندرج در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ با اعتبارات برنامه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان

فضایی ایران تجمیع شده است و به این ترتیب رشد بیش از سه برابری را در مقایسه با قانون بودجه سال ۱۴۰۰ شاهد هستیم. تجمیع ردیف‌های متفرقه وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و انتقال آن به اعتبارات برنامه‌ای و تفکیک سهم سازمان فضایی ایران از محل ردیف متفرقه (۹۱-۷۳۰۰۰۰)، پیش از این در پیشنهادهای بودجه‌ای سال‌های گذشته مرکز پژوهش‌ها مطرح شده بود و در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ نیز به این سمت پیش رفته است.

♦ شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران درحالی ردیف‌های اعتباری احداث، تکمیل، مشارکت و بهسازی فرودگاه‌های محروم را دریافت کرده است که درحال حاضر عمده فرودگاه‌های کشور زیان‌ده هستند. اگرچه دستگاه مذکور در حدود ۱۹ درصد از اعتبارات حوزه هوایی را در لایحه بودجه سال جاری به‌خود اختصاص داده است، اما به‌نظر می‌رسد ایجاد و توسعه فرودگاه‌های غیرسودآور سیاست مناسبی درخصوص توسعه فرودگاه‌های کشور نیست و بهتر است ردیف برنامه‌ای یاد شده صرف افزایش کیفیت خدمات فرودگاهی شود.

♦ فرودگاه امام خمینی (ره) یکی از مهم‌ترین فرودگاه‌های بین‌المللی و با اهمیت‌ترین مرز هوایی کشور است که تاریخ شروع پروژه مشارکت و تکمیل فرودگاه بین‌المللی امام خمینی (ره) سال ۱۳۸۶ و تاریخ اتمام آن سال ۱۴۰۵ است. با نگاهی به لایحه بودجه سال ۱۴۰۰ می‌توان دریافت که سهم مانده اعتبار تملک دارایی شرکت شهر فرودگاه امام خمینی (ره) به احتساب لایحه بودجه ۱۴۰۱ حدود ۸۲ درصد می‌باشد که رقم قابل توجهی است. این مهم با توجه به اهمیت این فرودگاه و برنامه‌ریزی جهت تبدیل شدن به هاب منطقه در آینده نیازمند توجه و بازنگری ویژه است.

پیوست

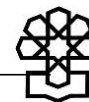
۱. اعتبارات برنامه‌های حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

در جدول ۱ پیوست اعتبارات برنامه‌های مرتبط با حوزه فضایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مقایسه شده است.

جدول ۱. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه فضایی در قانون بودجه سال ۱۴۰۰ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ (میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۱			قانون سال ۱۴۰۰			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۴۰۱	تملك دارایی	هزینه‌های	جمع ۱۴۰۰	تملك دارایی	هزینه‌های		
۱۳۲۹	۲۹.۹۷۹.۶۴۱	۲۷.۸۴۹.۶۴۰	۲.۱۳۰.۰۰۰	۲۰.۹۷.۴۶۶	۰	۲۰.۹۷.۴۶۶	وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات (بخش فضایی)	۱-۱۴۹۰۰۰
	۲۹.۹۷۹.۶۴۰	۲۷.۸۴۹.۶۴۰	۲.۱۳۰.۰۰۰	۲۰.۹۷.۴۶۶	۰	۲۰.۹۷.۴۶۶	برنامه توسعه فناوری‌ها و خدمات افضا پایه و با ارزش افزوده (برنامه تأمین و توسعه فناوری‌های نوین فضایی و دیجیتالی ۱۴۰۰)	۱۳۰۲۰۳۰۰۰۰
۴۱	۱.۶۴۵.۵۱۱	۴۲.۱۳۰	۱.۶۰۳.۳۸۱	۱.۱۶۳.۰۰۴	۴۰.۰۰۰	۱.۱۲۳.۰۵۶	پژوهشگاه فضایی ایران	۲-۱۴۹۰۰۰
	۱.۶۰۳.۳۸۱	۰	۱.۶۰۳.۳۸۱	۱.۱۲۳.۰۵۶	۰	۱.۱۲۳.۰۵۶	برنامه پژوهش‌های علمی، فناوری و فن‌آفرینی (برنامه تأمین و توسعه فناوری‌های نوین فضایی و دیجیتالی)	۱۳۱۰۰۲۱۰۰۰
	۴۲.۱۳۰	۴۲.۱۳۰	۰	۸۸.۰۰۰	۸۸.۰۰۰	۰	برنامه ارائه خدمات زیربنایی کسب‌وکارهای مبتنی بر اقتصاد رقومی (برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات)	۱۳۰۲۰۰۶۰۰۴
۱۳۳۹	۱۱.۴۳۵.۴۱۳	۱۰.۹۲۳.۰۰۰	۵۱۲.۴۱۳	۷۹۴.۷۶۶	۴۰۰.۹۰۹	۳۹۳.۸۵۷	سازمان فضایی ایران	۶-۱۴۹۰۰۰
	۱۱.۴۲۸.۱۵۳	۱۰.۹۱۵.۷۴۰	۵۱۲.۴۱۳	۳۹۳.۸۵۷	۰	۳۹۳.۸۵۷	برنامه توسعه فناوری‌ها و خدمات افضا پایه و با ارزش افزوده (برنامه تأمین و توسعه زیرساخت‌ها، خدمات، کاربردها و مدیریت بخش فضایی ۱۴۰۰)	۱۳۰۲۰۰۴۰۰۰
	۷.۲۶۰	۷.۲۶۰	۰		۷.۰۰۰	۰	برنامه ارائه خدمات زیربنایی کسب‌وکارهای مبتنی بر اقتصاد رقومی (برنامه تأمین، توسعه، مقاوم‌سازی، تعمیر، تجهیز و نگهداری فضاها، ساختمان‌ها، اماکن و ماشین‌آلات)	۱۳۰۲۰۰۶۰۰۰
۸	۴۲۷.۸۷۷	۵۴.۴۸۰	۳۷۳.۳۹۷	۳۹۵.۲۳۴	۶۰.۰۰۰	۳۳۵.۲۳۴	پژوهشگاه هوافضا	۱-۱۱۳۵۰۶
	۳۰۸.۴۳۹	۰	۳۰۸.۴۳۹	-	-	-	برنامه پژوهش‌های علمی	۱۸۰۴۰۰۳۰۰۰
	۴۳.۶۰۰	۰	۴۳.۶۰۰	-	-	-	برنامه پژوهش‌های کاربردی و تقاضامحور	۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰
	۱۸.۱۴۴	۰	۱۸.۱۴۴	-	-	-	برنامه تولید و ارائه کالا و خدمات علمی، تخصصی	۱۸۰۵۰۸۸۰۰۰
	۵۷.۶۹۴	۵۴.۴۸۰	۳.۲۱۴	۳۲۹.۴۱۵	۶۸۰۰۰	۲۶۱.۴۱۵	برنامه توسعه علوم مهندسی و فناوری	۱۸۰۵۰۰۹۰۰۰
۸۷۷	۴۳.۴۸۸.۴۴۱	۳۸.۸۶۹.۲۵۰	۴.۶۱۹.۱۹۱	۴.۴۵۰.۵۲۳	۵۰۰.۹۰۹	۳.۹۴۹.۶۱۳	جمع کل	

مأخذ: پیوست‌های ۱ و اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

با توجه به جدول ۱ پیوست در خصوص اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های بخش فضایی باید گفت ردیف متفرقه برنامه «توسعه زیرساخت‌ها و خدمات کاربردی ارتباطی و پایه فضایی» ذیل وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات به شماره طبقه‌بندی ۹۱-۷۳۰۰۰۰ با اعتبار هزینه‌ای ۴۲۰,۰۰۰ میلیون ریال و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ۵,۶۰۰,۰۰۰ میلیون ریال و مجموع ۶,۰۲۰,۰۰۰ میلیون ریال در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ حذف شده است؛ این ردیف با افزایش قابل توجه در لایحه بودجه سال آتی، به بخش ردیف‌های اعتباری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات و سازمان فضایی ایران انتقال یافته است.

۲. اعتبارات برنامه‌ای حوزه هوایی و هوانوردی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

در جدول ۲، اعتبارات برنامه‌ای مرتبط با حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مقایسه شده است.

جدول ۲. اعتبارات برنامه‌های دستگاه‌های حوزه هوایی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

درصد رشد	لایحه سال ۱۴۰۱			قانون سال ۱۴۰۰			شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	شماره برنامه
	جمع ۱۴۰۱	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع ۱۴۰۰	تملك دارایی	هزینه‌ای		
۴۳	۱,۷۹۹,۷۶۰	۵۴۹,۷۶۰	۱,۲۵۰,۰۰۰	۱,۲۵۷,۰۰۰	۲۷۷,۰۰۰	۹۸۰,۰۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری	۸-۱۵۳۰۰۰
	۱,۷۹۹,۷۶۰	۵۴۹,۷۶۰	۱,۲۵۰,۰۰۰	۳,۰۰۰	۳,۰۰۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی (+اعتبارات اختصاصی)	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰
-۵۵	۵۵۳,۸۸۰	۵۵۳,۸۸۰	۰	۱,۲۳۰,۰۰۰	۱,۲۳۰,۰۰۰	۰	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران	۲۸۰۵۲۰
	۵۵۳,۸۸۰	۵۵۳,۸۸۰	۰	۶۳۰,۰۰۰	۶۳۰,۰۰۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰
-۳۷	۵۰۹,۲۷۹	۰	۵۰۹,۲۷۹	۸۰۵,۰۰۰	۴۵۰,۰۰۰	۳۵۵,۰۰۰	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۹-۱۵۳۰۰۰
	۵۰۹,۲۷۹	۰	۵۰۹,۲۷۹	۳۵۵,۰۰۰	۰	۳۵۵,۰۰۰	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	۱۸۰۳۰۱۰۰۰
	-	-	-	۲۵۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۰
۴۵	۷۲,۶۴۰	۷۲,۶۴۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱	۱۶-۱۵۳۰۰۰
	۷۲,۶۴۰	۷۲,۶۴۰	۰	۵۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰	۰	برنامه توسعه حمل‌ونقل هوایی	۱۳۰۳۰۱۷۰۰۹
-۱۲	۲,۹۳۵,۵۵۹	۱,۱۷۶,۲۸۰	۱,۷۵۹,۲۷۹	۳,۳۴۲,۰۱۴	۲,۰۰۷,۰۰۰	۱,۳۳۵,۰۰۰	جمع کل	

مأخذ: پیوست‌های ۱ و اطلاعات تکمیلی لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰.

با توجه به جدول ۲ پیوست در خصوص اعتبارات برنامه‌ای دستگاه‌های بخش هوایی و هوانوردی موارد ذیل قابل توجه است:

- در بررسی و مقایسه لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ در حوزه هوایی، ردیف فعالیت‌های ذیل سازمان نقشه‌برداری کشور و سپاه حفاظت با توجه به تغییر رویکرد تدوین بودجه سال ۱۴۰۱ و حذف عمده فعالیت‌های ذیل برنامه‌های دستگاهی، ملاحظه نشده است.

- مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ رقم ۷۰۰۰۰ میلیون ریال هزینه مصارف اختصاصی دارد.

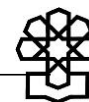
۳. درآمدهای پیش‌بینی شده از فعالیت‌های بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱

در جدول ۳ پیوست سرجمع درآمد دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ مقایسه شده است.

جدول ۳. درآمدهای دستگاه‌های مرتبط با بخش هوافضا در لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون بودجه سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	شرح دستگاه، برنامه و فعالیت	قانون سال ۱۴۰۰			لایحه سال ۱۴۰۱			درصد رشد
		عمومی	اختصاصی	جمع ۱۴۰۰	عمومی	اختصاصی	جمع ۱۴۰۱	
۱۱۳۵۸۶	پژوهشگاه فضایی ایران	۰	۸۰۰,۰۰۰	۸۰۰,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۲۵
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی				۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	
۱۴۹۲۰۰	سازمان فضایی ایران	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	۲۰
۱۴۰۲۰۷	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اعطای مجوزهای فضایی	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۰	۳۰۰,۰۰۰	
۱۱۳۵۰۶	پژوهشگاه هوافضا	۰	۱۲۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۰	۱۴۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	۱۷
۱۴۰۱۰۷	درآمد حاصل از خدمات پژوهشی و تحقیقاتی			۱۲۰,۰۰۰		۱۴۰,۰۰۰	۱۴۰,۰۰۰	
مجموع درآمدهای حوزه فضایی								۲۳
۱۴۸۵۰۰	سازمان هواپیمایی کشوری	۰	۱,۲۵۰,۰۰۰	۹۲۰,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰	۱,۱۴۰,۰۰۰	۱,۴۴۰,۰۰۰	۲۳
۱۴۰۱۱۰	درآمد حاصل از انجام آزمایش استاندارد دستگاه‌های کمک‌ناوبری در داخل و خارج از کشور و صدور تمدید گواهینامه، اجازه‌نامه و پروانه بهره‌برداری هوایی «در چارچوب مجوزهای قانونی»		۱,۲۵۰,۰۰۰		۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۱,۶۰۰,۰۰۰	۲۸
۱۴۸۵۰۴	مرکز آموزش عالی هوانوردی و فرودگاهی کشور	۰	۵۵,۰۰۰	۵۵,۰۰۰	۰	۷۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۲۷
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی		۵۵,۰۰۰		۰	۷۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	
۲۸۰۵۲۰	شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری ایران	۰	۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	-
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۰	۰	۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۰	۰	
۲۹۵۴۶۰	شرکت شهر فرودگاهی امام خمینی (ره) ۱	۰	۰	۰	۱۶۱,۰۳۷	۰	۱۶۱,۰۳۷	-
۱۳۰۱۰۱	سود سهام ابرازی (۵۰ درصد سود ویژه و سود سهام شرکت نفت - علی‌الحساب جاری) کلیه شرکت‌های دولتی	۰	۰	۰	۱۶۱,۰۳۷	۰	۰	
مجموع درآمدهای بخش هوایی								۲۷۰
جمع کل								۱۵۳

مأخذ: پیوست ۲ لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ و قانون سال ۱۴۰۰.

۴. گزارش بودجه در آمدی، هزینه‌ای و سرمایه‌ای برخی دستگاه‌ها

نظر به مکاتبات انجام شده با دستگاه‌های ذی‌ربط در حوزه هوافضا، به موارد دریافت شده تا قبل از تکمیل گزارش حاضر در این فصل اشاره می‌شود. دستگاه‌های مذکور عبارتند از: سازمان هواپیمایی کشوری، شرکت فرودگاه‌ها و ناوبری هوایی ایران، پژوهشگاه فضایی ایران، سازمان فضایی ایران و پژوهشگاه هوافضا.

▪ سازمان هواپیمایی کشوری

جدول ۴. ردیف درآمد ابلاغی سازمان هواپیمایی کشوری در سال ۱۴۰۰

(میلیون ریال)

منابع	ابلاغی سال ۱۴۰۰
درآمد حاصل از ارائه خدمات	۱,۳۵۰,۰۰۰
جمع کل	۱,۳۵۰,۰۰۰

مأخذ: نامه عملکرد اعتبارات بودجه‌ای سازمان هواپیمایی کشوری.

جدول ۵. ردیف اعتبارات هزینه‌ای ابلاغی سازمان هواپیمایی کشوری در سال ۱۴۰۰

(میلیون ریال)

مصارف هزینه‌ای	ابلاغی سال ۱۴۰۰	هزینه‌های هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰
هزینه عمومی	.	.
هزینه اختصاصی	۱,۰۵۰,۰۰۰	۵۹۱,۲۰۲
جمع کل	۱,۰۵۰,۰۰۰	۵۹۱,۲۰۲

مأخذ: همان.

جدول ۶. ردیف اعتبارات تملک دارایی سرمایه‌ای ابلاغی سازمان هواپیمایی کشوری در سال ۱۴۰۰

(میلیون ریال)

اعتبارات	ابلاغی سال ۱۴۰۰	هزینه‌های هشت‌ماهه سال ۱۴۰۰
عمومی	.	.
اختصاصی	۳۰۰,۰۰۰	۴۴,۱۰۵
جمع کل	۳۰۰,۰۰۰	۴۴,۱۰۵

مأخذ: همان.

▪ شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران

جدول ۷. ردیف اعتبارات مصوب و عملکرد هشت ماهه شرکت فرودگاهها

و ناوبری هوایی ایران سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

اعتبارات	مصوب ۱۴۰۰	عملکرد هشت ماهه
هزینه‌های (داخلی)	۳۶,۵۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
سرمایه‌های (داخلی)	۱۷,۰۹۰,۰۰۰	۵,۲۴۴,۰۰۰
سرمایه‌ای - منابع عمومی	۱,۲۳۰,۰۰۰	-

مأخذ: نامه عملکرد اعتبارات بودجه‌ای شرکت فرودگاهها و ناوبری هوایی ایران.

▪ پژوهشگاه فضایی ایران

جدول ۸. ردیف اعتبارات مصوب، ابلاغی و تخصیصی هشت ماهه

پژوهشگاه فضایی ایران سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

اعتبار	منابع تأمین اعتبار	مصوب	ابلاغ	تخصیص
تملك دارایی	منابع عمومی	۱۱۲,۰۰۰	۱۰۸,۶۴۰	۶۰,۰۰۰
	ابلاغی	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰
هزینه‌های	منابع عمومی	۳۲۳,۰۵۶	۳۱۳,۳۶۴	۲۰۷,۳۳۸
	اختصاصی	۸۰۰,۰۰۰	۷۷۶,۰۰۰	۳۰۰,۰۰۰
	ابلاغی	۱,۰۷۸,۴۴۰	۱,۰۷۸,۴۴۰	۸۸۰,۰۰۰
	متفرقه	۰	۵۳,۵۶۰	۷,۴۰۰

مأخذ: نامه عملکرد اعتبارات بودجه‌ای پژوهشگاه فضایی ایران.

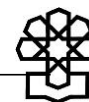
▪ سازمان فضایی ایران

جدول ۹. ردیف اعتبارات مصوب، ابلاغی و تخصیصی ۶ ماهه اول

سازمان فضایی ایران سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

شماره	عنوان ردیف	اعتبار مصوب	عملکرد
۱۴۰۲۰۷	درآمد حاصل از فروش و عرضه فعالیت‌های فضایی، همچنین اهدای مجوزهای فضایی	۲۵۰۰۰۰	۱۵۵۸۱۳

مأخذ: نامه عملکرد اعتبارات بودجه‌ای وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات.

جدول ۱۰. عملکرد سال ۱۴۰۰ اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

از محل ردیف متفرقه درآمد - هزینه ۷۳۰۰۰۰۰ (میلیون ریال)

عملکرد (۶ ماهه اول)			اعتبار مصوب			عنوان	دستگاه
جمع	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع	تملك دارایی	هزینه‌ای		
۷۵۱,۰۰۰	۵۳۱,۰۰۰	۲۲۰,۰۰۰	۶,۰۲۰,۰۰۰	۵,۶۰۰,۰۰۰	۴۲۰,۰۰۰	توسعه زیرساخت‌ها و خدمات فناوری اطلاعات	وزارت ارتباطات و فنآوری اطلاعات
۲۰۰,۰۰۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۵۰,۰۰۰	۰	۲۵۰,۰۰۰	هزینه فعالیت‌های فضای	سازمان فضای ایران
۰	۰	۰	۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	۰	توسعه فناوری و کاربرد فضای	سازمان فضای ایران

مأخذ: همان.

جدول ۱۱. جدول عملکرد سال ۱۴۰۰ اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

سازمان فضای ایران از محل ردیف‌های منابع عمومی (میلیون ریال)

عملکرد (۶ ماهه اول)			اعتبار مصوب			دستگاه
جمع	تملك دارایی	هزینه‌ای	جمع	تملك دارایی	هزینه‌ای	
۱۲۰,۰۲۵	۶۳,۰۰۰	۵۷,۰۲۵	۲۳۳,۱۲۸	۸۹,۲۷۱	۱۴۳,۸۵۷	سازمان فضای ایران

مأخذ: همان.

▪ پژوهشگاه هوافضا

جدول ۱۲. درآمد و ردیف اعتبارات مصوب و عملکرد

هشت‌ماهه پژوهشگاه هوافضا در سال ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

عملکرد	مصوب	موضوعات
۱۲۳,۵۲۵	۲۱۵,۲۳۴	اعتبارات هزینه‌ای
۶,۶۸۰	۶۸,۰۰۰	اعتبارات تملک دارایی
۱۳۰,۲۰۵	۲۸۳,۲۳۴	مجموع
۲۸,۵۳۸	۱۲۰,۰۰۰	درآمد اختصاصی

مأخذ: نامه عملکرد اعتبارات بودجه‌ای پژوهشگاه هوافضا.

منابع و مأخذ

۱. لایحه بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور.
۲. قانون بودجه سال ۱۴۰۰ کل کشور.

